

SUNUŞ

Ülkemizdeki ilk COVID-19 olgusunun resmi olarak açıklandığı tarih olan 11 Mart 2020’den itibaren 5 ay 25 gün geçti. Türk Tabipleri Birliği ve tabip odaları halkın sağlığını koruma görevinin tarihsel bilinciyle bu tarihten çok önce başladığı uyarı, bilgilendirme ve önerilerine aralıksız olarak devam etti.

Salgınla mücadelede başarılı olmanın ön koşulları olan şeffaflık, akıl ve bilimin kılavuzluğunda belirlenmiş politikalar, özel olarak salgına tedavi edici sağlık kuruluşlarından önce toplum bazında ve sahada göğüs gerilmesi, başta hekimler ve onların meslek örgütleri olmak üzere toplumun bütün kesimlerini içine alan topyekûn mücadele ve kolektif dayanışma ruhu sergilenmesi gibi gereksinimlere defalarca dikkat çekildi.

Ülkemizdeki salgın eğrisi 6. Haftadan sonra tepe noktasına ulaşarak bükülmeğe başlamıştır. Ancak olgu sayıları 14. Hafta ve sonrasında yeniden artmıştır. Bunun temel nedeninin 12. Haftanın sonunda, 1 Haziran itibarıyla başlatılan “normalleşme” adı verilen kontrolsüz “yeniden açılma” süreci olduğu anlaşılmaktadır. Fiziksel mesafe ve diğer korunma önlemlerinin gevşetildiği bütün yaz ayları boyunca, 2 Haziran’da 786’ya düşmüş olan günlük hasta sayısı bu tarihten yana olan 3 aylık sürede dalgalı bir seyir göstererek uzun bir plato çizmiş, son bir ayda ise maalesef istikrarlı bir artışla 3 Eylül itibarıyla 1,642’ye ulaşmıştır.

Sürecinden başından beri sorguladığımız “tam ve doğru bilgilendirme” eksikliği yüzünden gerçek sayıların bu resmi verilerin çok üzerinde olduğu konusunda hem genel kamuoyunun hem de meslek örgütümüzde yaygın bir inanış vardır. Kimi zaman sadece bir ildeki COVID-19 ölüm sayılarının toplam Türkiye verisine yakın olduğu kamuoyuna yansımaktadır. Yakın zamanda İstanbul ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanları’nın açıklamaları sadece hekimlerin değil, toplumun önemli bir kesiminin aynı kaygıları paylaştığını ortaya koymaktadır. Nitekim kamuoyu araştırmaları vatandaşların yüzde 59’unun Sağlık Bakanlığı’nın açıkladığı koronavirüs verilerine inanmadığını göstermektedir.

Sağlık Bakanı’nın Mart ayının ikinci yarısından itibaren her akşam twitter mesajındaki bir tablo vasıtasıyla kamuoyuna aktardığı “Türkiye Günlük Koronavirüs Tablosu” veri başlıkları 29 Temmuz akşamı değiştirilerek toplam yoğun bakım hasta sayısı ve toplam entübe hasta sayısı parametrelerinin yerini hastalarda zatürre oranı ve ağır hasta sayısı almıştır. Bunun uluslararası standartlara uymak ile gerekçelendirildiği anlaşılmaktadır. Öte yandan COVID-19 kaynaklı ölümlerin kaydında hâlâ Dünya Sağlık Örgü-

tü'nün önerilerine uyulmamaktadır. Ayrıca, iki yeni parametrenin eklenmesinin salgının etkilerini gösteren çok önemli diğer iki parametrenin çıkarılmasını niçin gerektirdiği izaha muhtaçtır.

Sağlık Bakanlığı'nın izlediği test stratejisi gerçek tabloyu ortaya koymaktan uzak kalmış, bu nedenle sürecin doğru yönetilmesine hizmet etmemiştir. Başlangıçta uzun bir süre binler seviyesinde kalan test sayıları örgütümüzün ısrarlı takibinde etkisiyle zamanla artmıştır; ancak testlerin ne kadarının mükerrer olduğu, ne kadarının futbolcular, siyasetçiler ve Cumhurbaşkanlığı çalışanları gibi toplumda büyük sayılara ulaşan gruplara yapıldığı, risk gruplarının ve semptomsuzların ne ölçüde teste tabi tutulduğu tartışmalara konu olmuştur. Ayrıca, temaslılara test yapılmamasının, sürveyans ve filyasyon faaliyetlerinin yetersizliğinin salgının denetim altına alınmasını zorlaştırdığı unutulmamalıdır.

Gerçek sayıların hayli altında kalan resmi olgu ve ölüm sayıları halkın bir bölümünün salgına ya da hastalığın tehlikesine inanmamasına neden olmuştur. Bu yüzden, salgınla mücadele toplumun tamamını ikna eden, kapsayan ve mücadeleye katan topyekûn bir savaşa dönüştürülemedi, yurttaşların bir bölümü fiziksel mesafe, maske ve hijyen kurallarına uymaktan vazgeçmişlerdir. Toplu seyahat, toplu ibadet, pandemi önlemlerinin aksatıldığı büyük toplanmalar, fabrika ve diğer işyerlerinde, otel, restoran ve diğer işletmelerdeki fiziksel mesafe uyumsuzlukları salgında kontrolün yitirilmiş olmasının başlıca nedenleridir. Hükümetin pandemi ile mücadele stratejisi büyük ölçüde yurttaşları uyarma ve hasta olanları tedavi etme ile sınırlı kalmakta; büyük anma toplantıları, önlemsiz mitingler, Ayasofya gibi kalabalık açılışların gerçekleşmiş olması bulaşıcılığın azaltılması için gerekli merkezi otoritenin ortaya konmadığını hatta tam tersi sonuca yol açacak bir anlayışın egemen olduğunu kanıtlamaktadır.

Önümüzdeki sonbahar aylarında COVID-19 salgınının hız kazanacağı öngörülmektedir. Eş zamanlı olarak özellikle Ekim-Mart ayları arasında influenza'nın da artması tanısal güçlüklerle yol açabilecektir. Bu nedenle COVID-19 tanı kapasitesi güçlendirilmeli, influenza benzeri hastalık ve ağır solunum yolu enfeksiyonu yakınmalarıyla başvuran her hastaya eş zamanlı influenza ve COVID-19 testi yapılmalı, öncül çalışmalarda COVID-19 mortalitesini azalttığına ilişkin bulgular saptanan influenza aşısının ücretsiz olarak çok yaygın biçimde uygulanması için yeterli aşı stoğu dahil olmak üzere gerekli önlemler alınmalı, risk gruplarına pnömokok aşısı da yapılmalıdır.

Öte yandan Türk Tabipleri Birliği (TTB) olarak bizim “yeniden açılma”, hükümetinse “normalleşme” olarak adlandırdığı kontrolsüz sürecin sonucunda hız kazanan salgın, sağlık çalışanlarının sağlığını giderek daha fazla tehdit eder hale gelmiştir. Yönetilemeyen salgın, sağlık çalışanlarını ve hekimleri yoruyor, tüketiyor, öldürüyor! Özellikle son haftalarda neredeyse her gün bir veya birkaç sağlık çalışanını kaybediyoruz. Bu tablonun sonbahardan itibaren daha da ağırlaşacağından korkuyoruz. Sağlık Bakanlığı'nın, kendilerine ilettiğimiz sağlık çalışanlarına düzenli PCR testi yapılması, PCR testi negatif ama kliniği COVID-19 ile uyumlu olanların çalıştırılmaması, kişisel koruyucu ekipman eksikliklerinin giderilmesi, COVID-19'un meslek

hastalığı kabul edilmesi taleplerimize bir an önce olumlu yanıt vermesini bekliyoruz.

Salgının başından beri Türk Tabipleri Birliği salgınla mücadele önceliğın hastanecilik hizmetlerine verilmesinin yanlışlığını, birinci basamak sağlık hizmetlerinin salgını denetim almada kritik işlevi olduğunu dile getirmiştir. TTB'nin birinci basamağa yönelik olarak yaptığı araştırmanın sonuçları birinci basamağın salgında ciddi olarak ihmal edildiğini ortaya koymuştur. Aile Sağlığı Merkezlerinin yüzde 71'i kişisel koruyucu ekipmanları yetersiz bulmuş, sadece yüzde 26'sına müdürlüklerce pandemi eğitimi verilmiş, yüzde 81'inde çalışanlara kontrol amaçlı PCR testi yapılmamış, yüzde 59'unda da kronik hasta olan, gebe ve emziren sağlık çalışanları ücretli izin alamamıştır.

Yine, salgının başından bu yana salgınla topyekûn mücadelenin öneminden söz etmekteyiz. Bakanlık bu çağrıya kulaklarını tıkamakta, kendi oluşturduğu Bilim Kurulu'nun kimi önerilerini bile dikkate almayan bir anlayışla ilerlemektedir. Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun öngördüğü şekle aykırı olarak Umumi Hıfzısıhha Meclisleri salgınla mücadelede etkisiz hale getirilmiş, hukuksal dayanağı bulunmayan İl Pandemi Kurulları'nın aldığı kararlar Hıfzısıhha Meclislerine imza için gönderilir olmuştur. Buna itiraz eden tabip odası temsilcilerimizin Umumi Hıfzısıhha Kurulu üyeliklerine son verilmiştir.

Ağustos sonu olarak planlanmış olan okulların açılma tarihi 21 Eylül'e ertelenmiştir. Okulların pandemi devam ederken açılması konusunda eğitimde eşitliği gözetecek bir bakış açısıyla hazırlanacak kısa, orta ve uzun vadeli stratejik planlara gereksinim olduğu, karar süreçlerine eğitim ile ilgili meslek örgütlerinin, öğretmenlerin ve ailelerin katılımının sağlanması gerektiği açıktır. Okullarda teması azaltacak ve risk grubunda olanları koruyacak önlemler alınmalı, okul sağlığı hizmetleri yapılandırılmalı ve etkinleştirilmelidir.

Salgın ile geçen 5 aydan sonra Cumhurbaşkanlığı "COVID-19 Kapsamında Kamu Çalışanlarına Yönelik Tedbirler" konulu bir genelge yayınlamıştır. Salgın çalışma yaşamında kamu-özel sektör ayrımı yapmamaktadır. Özel sektör, tarım sektörü ve kayıt dışı alanlarda çalışan emekçiler, esnaf ve işsizler yok sayılmaz, kamu çalışanları dışındakiler kaderleriyle başbaşa bırakılmaz. Çalışma koşulları, özlük hakları ve sağlığın korunmasına ilişkin düzenlemeler sağlık alanı da dahil olmak üzere özel sektör için de bir an önce getirilmelidir.

Sağlık Bakanı'ndan defalarca talep ettiğimiz yüzyüze görüşme talebi sonunda kısmi de olsa karşılık görmüş ve Sağlık Bakanı ile Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi Başkanı Dr. Sinan Adıyaman ve TTB COVID-19 İzleme Kurulu üyesi Dr. Özlem Azap bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşmede hekimlerin ve sağlık çalışanlarının içinde bulunduğu koşullar ve yaşadıkları tükenmişlik, ücretleri, COVID-19'a yakalanan sağlık çalışanlarının maaşlarından yapılan kesintiler, tarama testleri, grip ve pnömokok aşılırları, COVID-19 aşısı çalışmaları, COVID-19 ile ilgili Türkiye verileri ile tabip odası yöneticileri ve hekimlere yönelik baskılar konuşulmuştur. Görüşmeden iki gün sonra Sağlık Bakanı, "salgından etkilenecek görev yapamayan aile hekimleri ile sağlık çalışanlarının maaşlarından artık kesinti yapılamama-

yacağını, COVID-19 hasta takibine göre 3 ay süreyle ek ödeme verileceğini” twitter hesabından duyurmuştur.

Kuşkusuz COVID-19 salgını Türkiye’nin bir numaralı gündem maddesidir ve maalesef bir süre daha böyle olmaya devam edecektir. Türk Tabipler Birliği ve tabip odaları salgının halk sağlığı üzerine olan etkileri ile hekimlerin ve sağlık çalışanlarının sorunlarını en yakından izlemeye, elinizdeki raporlar gibi olanaklar vasıtasıyla kamuoyunu aydınlatma/yetkilileri uyarma görevine devam edecektir.

Saygılarımızla,

Türk Tabipleri Birliği
Merkez Konseyi

*Bu raporda tıp doktoru, akademisyen, sosyolog, avukat,
iletiřimci, iktisatçı,. .. onlarca kiři bir araya geldi: COVID-
19 pandemisinin hakikatine tanıklık etmek için...*

*Sisler ardında kalanı göz önüne getirmek, isimsizliğe
mahkûm edilenlere adlarıyla seslenmek, sesi kısılanların
sesine ses olmak için...*

*Türk Tabipleri Birliği olarak her birisine içten
teřekkür ederiz.*

TTB COVID-19 İZLEME KURULU ÜYELERİ (alfabetik sırayla)

Aslı Davas	Doçent Doktor	Türkiye İnsan Hakları Vakfı Akademi
Aslı Odman	Öğretim Görevlisi	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Aynur Eren Topkaya	Profesör Doktor	Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
Bülent Şık	Yardımcı Doçent	Gıda Mühendisi
Bülent Nazım Yılmaz	Tıp Doktoru	Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi
Cavit Işık Yavuz	Doçent Doktor	Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Ersin Yarış	Profesör Doktor	Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı
Faruk Bildirici	Gazeteci	Medya Obdusmanı
Feride Aksu Tanık	Profesör Doktor	Türkiye İnsan Hakları Vakfı Akademi Türk Tabipleri Birliği Etik Kurulu
Kayhan Pala	Profesör Doktor	Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Kerem Altıparmak	Hukukçu	Türk Tabipleri Birliği Etik Kurulu
Meram Can Saka	Profesör Doktor	Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Murat Civaner	Profesör Doktor	Uludağ Üniversitesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı
Nilay Etiler	Profesör Doktor	TTB Halk Sağlığı Kolu
Nurdan Köktürk	Profesör Doktor	Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı
Osman Elbek	Doçent Doktor	Kadıköy Florence Nightingale Hastanesi Göğüs Hastalıkları Bölümü
Özlem Kurt Azap	Profesör Doktor	Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı
Özgür Erbaş	Avukat	Türk Tabipleri Birliği Hukuk Bürosu
Sarp Üner	Profesör Doktor	Lokman Hekim Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD
Serkan Yılmaz	Profesör Doktor	Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu
Sinan Adıyaman	Profesör Doktor	Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi
Ümit Yaşar Öztoprak	Tıp Doktoru	Türk Tabipleri Birliği Aile Hekimliği Kolu
Yücel Demirer	Doçent Doktor	Kocaeli Dayanışma Akademisi

TABİP ODASI COVID-19 PANDEMİ GRUBU ÜYELERİ

(alfabetik sırayla)

ADANA	Ahmet Hilal
	Ahmet Suntur
	Ali İhsan Ökten
	Ayşe Nur İzol Tolun
	Bilal Kaya
	Can Mustafa Eren
	Ergün Vijdan
	Fatma Mentеш
	Kamiran Yıldırım
	Mehmet Korkmaz
	Mehmet Reyhan
	Mürşit Enis Akyüz
	Örsan Deniz Urgan
	Sedat Gül
	Selahattin Mentеш
	Selman Vefa Yıldırım
	Tekin Müjde
	Yaşar Ulutaş
AYDIN	Hakan Karagözlü
	Pınar Okyay
BALIKESİR	Ahmet Damar
	Aslı Atasoy
	Atalay Özgüven
	Ayten Erdoğmuş
	Birgi Tuna
	Dilek Yıldırım
	Egemen Bıçakçı
	Gökhan Kılınç
	Hikmet Tilgen
	Mehmet Çalışkan
	Muhammed Can
	Mustafa Akpınar
	Necdet Uçan
	Osman Kılınç
	Sultan Eser
	Şahin Cılız
	Ulaş Karaaslan
	Volkan Yarar

DİYARBAKIR	Cegergun Polat
	Cihan Akgül Özmen
	Fatma Özdemir
	Halis Yerlikaya
	Levent Akyıldız
	Serdar Onat
İSTANBUL	Güray Kılıç
	Melahat Cengiz
	Melike Yavuz
	Nilüfer Aykaç
	Osman Öztürk
	Önder Ergönül
	Özgür Karcıoğlu
	Pınar Saip
	Recep Koç
	Serap Yavuz Şimşek
İZMİR	Ali Osman Karababa
	Ayça Arzu Odabaşı
	Candan Çiçek
	Derya Mengüçük
	Fahri Yüce Ayhan
	Feride Bilgehan Aksu Tanık
	Hediye Aslı Davas
	Işıl Köse
	Memnune Selda Erensoy
	Mustafa Lütfi Çamlı
	Nuri Seha Yüksel
	Sema Alp Çavuş
	Süleyman Kaynak
	Şaziye Rüçhan Sertöz
	Türkan Günay
	Zeynep Altın
MERSİN	Ali Kutta
	Cemil Galioğlu
	Güliden Ersöz
	Gülbüz Şen
	Mehmet Antmen
	Nasır Nesanır
	Ömer Kurt
	Recep Tepe
	Rukiye Çetin
	Sibel Ünlü
	Tayyar Şazmaz
	Öner Kurt

ŞIRNAK	Serdar Küni
	Sezai Sarıyıldız
TEKİRDAĞ	Aytaç Aras
	Burcu Tokuç
	Ebru Gelgeç
	Emel Ersöz
	Gamze Varol
	Nurdoğan Yavuz
	Ogün Karkiner
	Oktay Ertan
	Özgü Özkan

TTB UDEK EŞGÜDÜM KURULU KORONAVİRÜS ÇALIŞMA GRUBU (alfabetik sırayla)

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği	Dr. Onur Özlem Köse
Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği	Dr. Yüce Ayhan
Türk Cerrahi Derneği	Dr. Ahmet Deniz Uçar
Türk Gastroenteroloji Derneği	Dr. Ayşe Kefeli
Türk Kalp Damar Cerrahisi Derneği	Dr. Sadettin Dernek
Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği	Dr. Önder Ergönül
Türk Mikrobiyoloji Cemiyeti	Dr. Candan Çiçek
	Dr. Mustafa Özyurt
Türk Neonatoloji Derneği	Dr. Ahmet Yağmur Baş
	Dr. Merih Çetinkaya
Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği	Dr. Mustafa Onur Karaca
Türk Radyoloji Derneği	Dr. Şükrü Mehmet Ertürk
Türk Radyasyon Onkolojisi Derneği	Dr. Gökhan Özyiğit
	Dr. Yavuz Anacak
Türk Toraks Derneği	Dr. Ali Kocabaş
	Dr. Cenk Babayiğit
	Dr. Füsün Öner Eyüboğlu
	Dr. Hasan Bayram
	Dr. Metin Özkan
	Dr. Nilüfer Aykaç
	Dr. Oya itil
	Dr. Yavuz Havlucu
Türk Yoğun Bakım Derneği	Dr. İsmail Cinel
Ürolojik Cerrahi Derneği	Dr. Bülent Önal
Türkiye Acil Tıp Derneği	Dr. Serkan Yılmaz
Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği	Dr. Füsün Saygılı
	Dr. Serpil Salman
Türk Tabipleri Birliği	Dr. Bülent Önal
	Dr. Elif Şen
Uzmanlık Dernekleri Eşgüdün Kurulu Yürütme Kurulu	Dr. Ersin Yarış
	Dr. Gülriz Erişgen
	Dr. Hüseyin Yusuf Yıldız
	Dr. Meram Can Saka
	Dr. Serkan Yılmaz
	Dr. Umut Akyol
	Dr. Ülker Kocak

GİRİŞ

